

TOTAL FÖRS VARET

VÄSTERNORRLAND

FÖRSVARSNODEN MITT I SVERIGE OCH NORDEN

VÄSTERNORRLANDS ROLL I TOTALFÖRSVARET

ARMÉN SID 4-7

MARINEN SID 8-9

CIVILFÖRSVARET SID 10-11

FÖRSVARSENDUSTRI SID 12-13

Överst från vänster: Glenn Nordlund, regionråd, Andreas Sjölander, kommunstyrelsens ordförande Härnösand, Anna-Britta Åkerlind, kommunstyrelsens ordförande Örnsköldsvik, Johan Andersson, kommunstyrelsens ordförande Sollefteå, Malin Svanholm, kommunstyrelsens ordförande Kramfors, Stefan Dahlin, kommunstyrelsens ordförande Timrå, Carin Jämtin, landshövding i Västernorrlands län, Erik Lövgren, kommunstyrelsens ordförande Ånge, Niklas Säwen, kommunstyrelsens ordförande Sundsvall

LÅT OSS FORTSÄTTA

det gemensamma arbetet för ett förstärkt totalförsvar med utgångspunkt
försvarsnoden mitt i Sverige – Västernorrland

I Sverige har vi en ny säkerhetspolitisk verklighet. Säkerhetsordningen som vi känt den under decennier är satt ur balans. Det är krig inom Europas gränser. Utvecklingen har förändrat synen på både civilt och militärt försvar och vi står inför en omläggning av säkerhets- och försvarspolitik, inte minst genom ett Nato-medlemskap.

I aviserade satsningar på civilt och militärt försvar har Västernorrland en stor potential i sin roll som nod för flera olika verksamheter i totalförsvaret. Västernorrland ligger militärt sett i Sveriges midja och hela regionen är av mycket stor militärstrategisk betydelse. Beläget mitt i Sverige med bra knypunkter till Norge och Finland gör att ytterligare satsningar här stärker Sveriges totalförsvar.

I Västernorrland finns lång tradition av verksamhet kring militärt och civilt försvar. Processen att återetablera ett regemente i Sollefteå har gått snabbt och effektivt i god samverkan mellan lokal, regional och nationell nivå. Den inledda försvars-satsningen bör utökas till en brigad.

I Härnösand kan marinen effektivt skala upp och utveckla verksamheten som finns och utbilda marina skytteförband. Den marina provskjutningsplats som finns här är en av mycket få i världen.

I Västernorrland finns flera övnings- och skjutfält med gällande miljötillstånd, en fungerande militär infrastruktur och tillgängliga ytor. Det gör det enkelt att satsa här och det finns bra förutsättningar för framtida expansion.

Våra statliga och privata aktörer ingår i ett totalförsvarskluster som samarbetar kring utbildning och innovation. I regionen finns exempelvis MSB Sandö, BAE Systems, SAAB Kockums, Folke Bernadotteakademin, Sida, Totalförsvarets forskningsinstitut och Försvarets radioanstalt. Övningsmiljöerna vid MSB Sandö saknar motstycke i Sverige och de utgör en tillgång även för det militära försvaret.

Här finns mycket att bygga på. Ett enat Västernorrland står bakom satsningar för ett utbyggt totalförsvar i Västernorrland.

ARMÉN

Försvarmakten i vår region – från kust till inland

Den 16 januari 2022 återinvigdes Västernorrlands regemente med Jämtlands fältjägarkår (I21). En stor dag för hela vår region där det finns en utbredd stolthet över Försvarmaktens återetablering.

Verksamheten har kommit igång snabbt och det nya regementsområdet växer fram. Även övningsområdet växer utan motstående intressen då Fortifikationsverket äger stora delar av det tilltänkta området. Idag har försvaret cirka 100 anställda i Sollefteå och 60 i Härnösand.

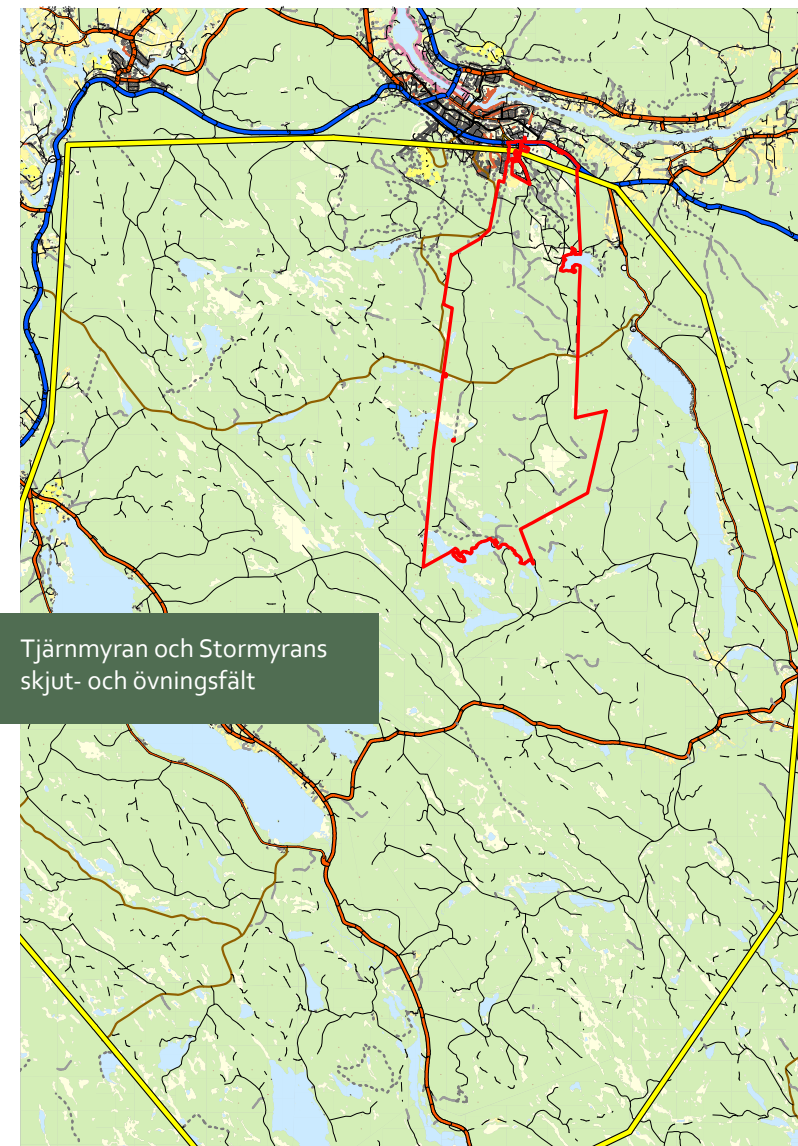
Goda möjligheter till vidareutveckling av militär infrastruktur

Det finns goda möjligheter att bygga ut det nuvarande övningsområdet till stora sammanhållna områden för utbildning och övning av trupp i brigadstorlek. Terrängen och de nära avstånden innebär också att övning kan ske enskilt men ändå stadsnära. Förutom övningsområden finns det gott om ytor som med enkelhet skulle kunna användas för att lagra förnödenheter.

Med plats att växa

Här har Försvarmakten gott om utrymme och plats för att växa. Det går att hitta kostnadseffektiva lösningar med möjlighet att snabbt växa till brigadstorlek i detta område. Tjärnmyrans skjutfält som redan idag håller mycket hög klass kan expanderas till ett övningsområde i internationell toppklass. Här finns också goda möjligheter att inhysa ett logistikförband med vägar som är anpassade för tung logistik, gruppering och transporter. Det nya området för Västernorrlands regemente I21 erbjuder utmärkta möjligheter för fortsatt expansion mot den politiska målsättningen att växa upp till en briag. I Västernorrland står vi redo att på alla möjliga sätt bistå Försvarmakten att återuppta Ångermanlandsbrigaden.

TOTALFÖRSVARET - VÄSTERNORRLAND FÖRSVARSNODEN MITT I SVERIGE

Tjärnmyran och Stormyrans skjut- och övningsfält

Fakta Tjärnmyrans övningsfält

- Skjutfältet har miljötillstånd inte bara för finkalibrigt och pansarvärnsvapen utan också för skjutning med granatkastare och artilleri.
- Övningsfältet knyts ihop direkt med skjutfältet.
- Skjutbana upp till 300 meter.
- Övningsfältet har växlande terräng för att effektivt kunna utbilda soldater och förband.
- Övningsfältet är lämpligt för övning med manöverförband upp till bataljons storlek i brigads ram.
- Fasta grupperingsplatser för förläggning, hel bataljon kan förläggas på övningsfältet, cirka 2-3 kilometer från skjutfältet och kasernområdet.
- Övings- och skjutfält omges av ett fåtal stora markägare, vilket underlättar för försvaret att genomföra större övningar.
- Vägarna här är anpassade till tung trafik/stridsfordon.
- Det finns fält, vägar, stråk och broar för att kunna öva fältarbeten på.
- På en fast terränghinderbana för fordonsutbildning övas det för bandvagn, terrängbil och motorcykel.
- Övningsfält avsett för motorplan.

Fakta Tjärnmyrans skjutfält

- Ett av Sveriges mest ändamålsenliga och bästa övningsområden och skjutfält.
- Området är klassat som riksintresse för Försvarmakten.
- Skjutplatser för tunga vapen som exempelvis pansarskott, granatgevär, kulspruta och robot.
- Rälsmålbana på 200 meter.
- FUSA* för förstärkt kompani finns det flera möjligheter att göra "banor" för att träna eld och rörelse. Detta kan också understödjas med artilleri.
- Byggt motståndsnäste där man kan genomföra FUSA* ifrån.
- Prickskytteutbildning med avstånd upp till 900 meter.
- Vägar är anpassade till tung trafik/stridsfordon (bild).
- Sprängplats med tillhörande gemensamt skydd.
- Handgranatsbana med tillhörande gemensamt skydd.
- Skjutfältsexpedition med tillhörande matsal (kompanistorlek), förråd och verkstad.
- Inom hela fältet finns ett stort antal värn för målmateriel.
- Skjutbana upp till 300 meter.
- Övningsfältet har växlande terräng för att effektivt kunna utbilda soldater och förband.
- Fasta grupperingsplatser för förläggning, hel bataljon kan förläggas på övningsfältet, cirka 2-3 kilometer från skjutfältet och kasernområdet.
- Det finns fält, vägar, stråk och broar för att kunna öva fältarbeten på.
- På en fast terränghinderbana för fordonsutbildning övas det för bandvagn, terrängbil och motorcykel.
- Övningsfält avsett för motorplan.

*FUSA = Förbandsutbildning skarp ammunition

Fakta – satsa på att återetablera logistikförband

- Det vore mer kostnadseffektivt med en återetablering i Sollefteå än en nyetablering någon annanstans.
- Utomordentliga förutsättningar att bygga ut till brigadutbildning.
- Goda möjligheter att rekrytera såväl värnpliktiga som officerare i Sollefteå med omnejd.
- Det finns ett starkt stöd från kommun, näringsliv och civilsamhälle, vilket förenklar etableringen.
- Goda möjligheter för utveckling av totalförsvaret och med samövningar med MSB Sandö.
- Mycket god infrastruktur för transporter med flertalet stora vägar, järnvägsnät, flera hamnar och tre flygplatser varav Höga Kusten Airport är kompatibel för militära plan.

Goda förutsättningar för logistikförband

Sollefteå har en lång tradition av att utbilda logistikförband och tillhörande förstärkningslogistikförband. Staden är utrustad med en militär infrastruktur som är skraddarsydd för dessa behov, inklusive vägar som är förstärkta för tung trafik och omlastningsplatser samt särskilda platser för att genomföra olika typer av utbildningar inom områden som drivmedelshandling, sjukvård, CBRN, matlagning och livsmedels-handling, samt ammunitionshandling.

Under den pågående etableringen i Sollefteå skapas för närvarande den logistiska noden för armén i Nedre Norrland, inom ramen för 1 21 framtida logistikenhet. Placeringen är mycket strategisk i mitten av Sverige för våra förband men också för eventuellt värdlandsstöd.

Fakta utbildning och övning

- Övningar med två av hemvärnets bataljoner.
- Grundutbildning för frivilliga, GU-F.
- Befattningsutbildningar mot bland andra de som ska bli fordonsförare och personal ombord på Försvarsmaktens fartyg (både för frivilliga och värnpliktiga).

Fakta -goda förutsättningar att stärka Hemvärnet

- Idag hyr Försvarsmakten cirka 12 000 kvadratmeter på kasernområdet Kusthöjden (före detta KA5) för kaserner, kontor, utbildningslokaler, förråd, garage och verkstad.
- På samma område finns ytterligare 18 000 kvadratmeter ytor och lämpliga lägen för nybyggnation. Det är enkelt att göra hela området till exempelvis ett regemente, detachment och/eller centrum för förråd och logistik.
- I anslutning finns två skjutfält: Härnösands och Skärsvikens skjutfält, sammanlagt 760 hektar med miljötillstånd 150 dagar/år respektive 55 dagar/år.
- Hemvärnet finns representerat på Höga Kusten Airport.

MARINEN

Unikt marint centrum - med potential att skala upp

I Västernorrland finns en fungerande militär marin infrastruktur och en tradition av sjöfart och kustförvar. Vid vår kust skulle marinen snabbt och kostnadseffektivt kunna skala upp verksamheten och utbilda marina skytteförband.

Försvarets materielverk (FMV) bedriver sedan lång tid tillbaka verksamhet i Härnösand och området i närheten. Ute i havet ligger Nedre Norrlands provskjutningsområde, ett av mycket få liknande övningsområden i världen.

Försvarmakten är den prioriterade samarbetspartnern, men en betydande del av aktiviteterna är riktade mot vapenindustrin där internationella aktörer är vanliga.

Testsite Bothnia Sweden

Testsite Bothnia Sweden är en klusterutveckling inom havsbaserad testverksamhet på initiativ av RISE - Research Institutes of Sweden i samarbete med Härnösands kommun och Region Västernorrland.

Det övergripande målet är att koppla ihop den militära och den civila utvecklingen och att utveckla en stark och nationell maritim nod. Fokus ligger på test och demonstration av maritima applikationer, såväl för forskning i olika utvecklingsfaser som för kommersiella tester, men även för utbildning och kompetensutveckling.

Kustbevakningen

Härnösands kuststation har närmare 30 anställda i nyrenoverade lokaler och bedriver sjöövervakning främst i norra Bottenhavet. Man har också beredskap att inom åtta timmar påbörja en miljöräddningsoperation vid en olycka till sjöss i Bottenhavet/Bottenviken.

Sjöfartsutbildningar

Härnösand har Sveriges nordligaste sjöfartsutbildning på gymnasienivå med riksintag, plats för 48 elever med eget övningsfartyg och fartygssimulator. Utbildningen bedrivs både på gymnasial och komvuxnivå.

Här finns även en yrkeshögskoleutbildning till skärgårdskapten i regi av Marina Läroverket/Klart Skepp i Stockholm.

MSB Sandö har omfattande kapacitet att genomföra grund- och fortbildningskurser för sjömäns och sjöbefälstvingande certifikat och behörighetskrav.

Sjövärnskåren

Västernorrlands Sjövärnskår är en livaktig organisation, mest känd för det årliga sommarlägret på Lungön, strax norr om Härnösand. Där har ungdomar under nära femtio år drillats i sjömanskap, segling, rodd och navigation under några sommarveckor.

Fakta marin infrastruktur

- Härnösands stora fördelar är en kort, bred, djup och säker insegling. Från anföringsfyrarna är det endast fyra nautiska mil till hamnbassängen.
- Intill Marinens och Kustbevakningens kaj ligger Utsprängskajen med stort djup som lämpar sig utmärkt för halvstora fartyg (ska renoveras 2025-2027).
- Djuphamnen är en av Norrlandskustens bästa för sjöfart och tar emot fraktfartyg och kryssningsfartyg i allt större utsträckning.
- Länsstyrelsen Västernorrland är samordningsansvarig för havs- och vattenplaneringen i hela Bottniska viken. Härnösand är även i övrigt myndighetstätt vilket ger bra förutsättningar för att utveckla maritim policy och regelutveckling.

CIVILT FÖRSVAR

Ett län i framkant inom civilt försvar

I Västernorrland, på Sandö, finns Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Folke Bernadotteakademin (FBA). I närheten finns ett övningsområde för ras och skred av internationell betydelse. Här finns allt samlat och med möjlighet till expansion.

Här finns unika möjligheter till skarpa och simulerade övningar i verkliga och varierade miljöer över stora arealer i både havs-, kust- och skogsmiljö samt i industri och mindre byggnader.

Inom länet finns en mycket välfungerande samverkan mellan länsstyrelse, kommuner, räddningstjänstförbund och andra aktörer. Planeringsarbete inom civilt försvar har kommit långt.

Tillsammans med övriga nordliga län finns också ett etablerat samarbete och löpande samverkan rörande totalförsvar och beredskap, vilket är en god grund för utveckling av arbetet i norra civilområdet.

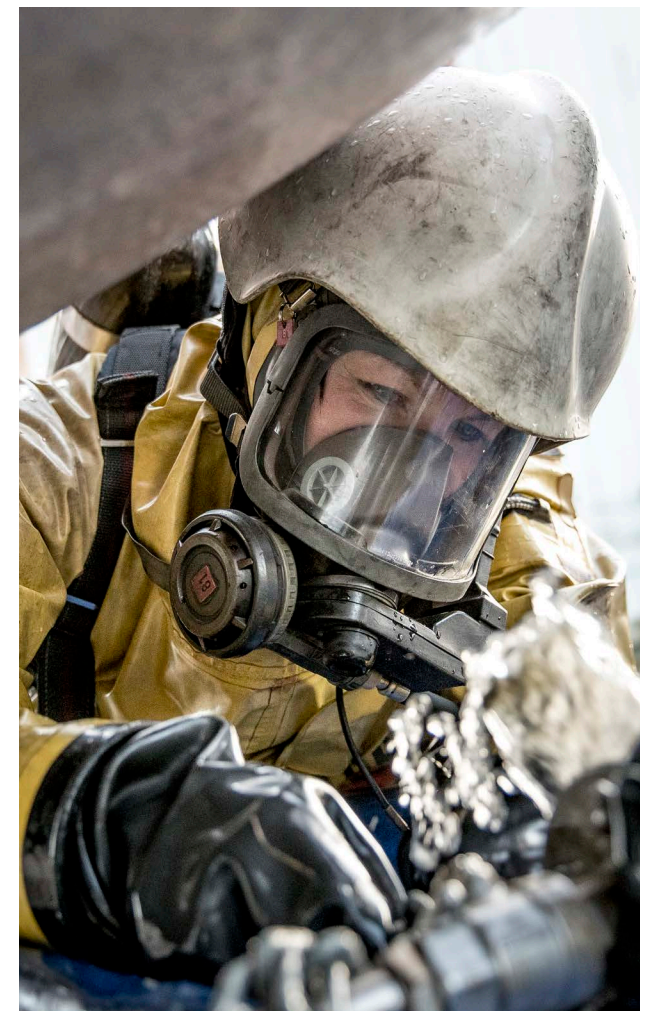

Unikt övningsområde för ras och skred

- MSB:s övningsområde Högberget är unikt i Europa med sitt specialutvecklade övningsfält för ras- och skredhändelser.
- Sprängplatta med tillsvidare miljötillstånd.
- Området omfattar även sprängplats med tillstånd för övning av beskjutning av gasflaskor, ammunition, minor och granater med mera.
- Det finns mycket goda förutsättningar för utbildning i sök och räddning, antagonistiska händelser, komplexa riskmiljöer, skogsbrand samt ammunitions- och minhantering i en avskärnad miljö.

Fakta Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

- För operativ- och stabsarbete invigdes en helt ny ledningsträning augusti 2023.
- Övningsområden med miljöer så som sök, räddning, antagonistiska händelser, komplexa riskmiljöer och simulering av skogsbränder.
- En av norra Sveriges största boendeanläggning med möjlighet till ytterligare expansion.
- Verklighetslabb som erbjuder en kombination av virtuella, simulerade och verkliga skeenden i stads- och skogsmiljöer. Där kan innovatörer, forskare, blåljuspersonal och andra aktörer testa metoder, processer i operativ samverkan och teknik under verklighetsnära och säkra förhållanden.
- Etablerad myndighetssamverkan mellan olika aktörer, MSB, Polisen, FBA, Räddningstjänsten, Sida, Försvarsmakten, internationella aktörer med flera.
- Möjlighet att utbilda och öva under fyra årstider.
- MSB återupptar civilpliktsutbildning 2024 och under hösten välkomnar Sandö 240 civilpliktiga. 2025 och framåt kommer utbildningsvolymen växa till 800-1200 utbildade per år för att nå målet att stärka räddningstjänst med 16000 krigsplacerade.

FÖRSVARSENDUSTRI

Högspecialiserade företag med innovationsförmåga

Västernorrland är känt för sin tillverkningsindustri med högt specialiserade företag som produktutvecklare och producerar olika komponenter, produkter och lednings- och cybertjänster av hög prestanda, såväl militära som civila ändamål, så kallade produkter med dubbla användningsområden civilt och militärt.

Här bedrivs verksamhet i området med utbildning och försvarsuppgifter längs kusten och i inlandet. Vi har en närvarande försvarsindustri i vår region som vi är stolta över och inom näringslivet samarbetar alla aktörer än mer kring försvarsindustrin då aktuellt omvärldsläge kräver just detta.

Det finns ett etablerat nätverk från Trondheim i väst och i hela vår försvarsmidja. Allt fler industriföretag i våra öst-västliga breddgrader levererar till BAE Systems Hägglunds. Det gör det också mindre sårbart då det finns en omedelbar närhet till tillverkare i vår region.

TOTALFÖRSVARET - VÄSTERNORRLAND FÖRSVARSNODEN MITT I SVERIGE

Fakta BAE Systems Hägglunds

- BAE Systems Hägglunds i Örnsköldsvik är en del av den globala försvarsmaterialkoncernen BAE Systems som har 90 000 anställda över hela världen.
- Företaget levererar ett komplett utbud av produkter och tjänster för luft, mark och marina styrkor såväl som avancerad elektronik, säkerhets- och IT-lösningar och supporttjänster.
- BAE Systems Hägglunds främsta produkter är medeltunga stridsfordon (CV90), bepansrade terrängfordon, stöd och support samt elhybrida drivsystem.

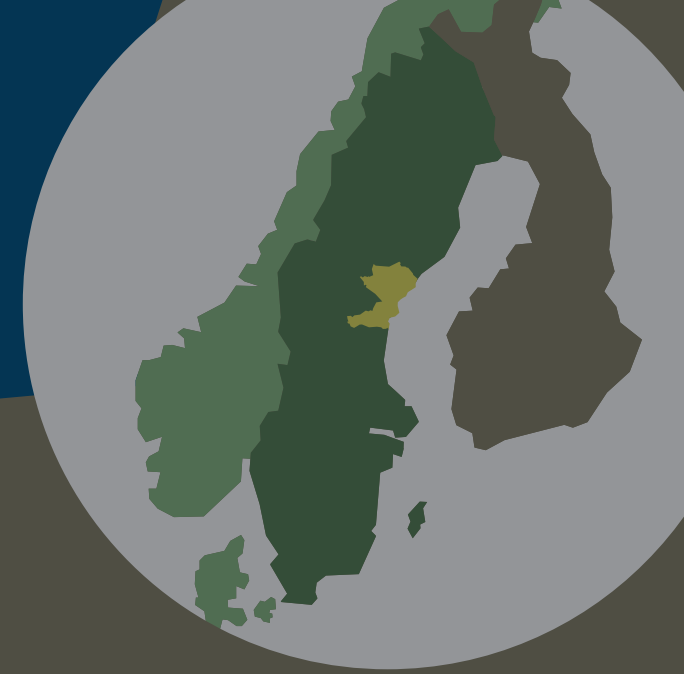
Dockstavarvet

- Dockstavarvet utanför Kramfors är sedan 2017 en del av SAAB Kockums.
- Företaget tillverkar aluminiumbåtar för användning i Skandinavien och på den internationella marknaden. Företaget har varit med och utvecklat och producerat avancerade patrullbåtar för både militär och civil verksamhet på tre kontinenter under de senaste 20 åren.
- Här tillverkas bland annat Stridsbåt 90 som används i det svenska Amfibiesystemet och i flottan. Modellen är också en väl använd patrullbåt inom exempelvis polis, räddningstjänst och kustbevakning både i Sverige och internationellt.

VÄSTERNORRLAND

Förvarsnoden mitt i Sverige och Norden

Prioriterade stråk, flygplatser och hamnar

- Ostkustbanan (Stockholm-Sundsvall) och Ådalsbanan (Sundsvall-Västeråsby) ligger i TEN-T* stomnät. Stomnätet innehåller de viktigaste förbindelserna mellan större städer och noder. Den måste uppfylla de högsta kvalitetsstandarderna för infrastrukturen.
- Mittstråket (Mittbanan och E14) ingår i TEN-T* övergripande nät. Det övergripande nätet förbinder alla regioner i EU med stomnätet.
  - Mittbanan har en viktig funktion för gods och persontransporter mellan Trondheim och Sundsvall. Mittbanan är elektrifierad Sundsvall-Storlien (Trondheim, 2024).
  - I Ånge finns en av norra Sveriges största godsbangårdar och den föreslås inkluderas i TEN-T*.
- Västeråsby-Långsele (Övre Ådalsbanan) och Örnsköldsvik-Mellansel (Mellanselspåret) är viktigt för att stärka redundansen i transportsystemet.

*TEN-T = Transeuropeiska transportnätet

Prioriterade stråk, flygplatser och hamnar

- Sundsvall är en utpekad transportnod i TEN-T* och föreslås bli en urban nod i TEN-T*.
- Sundsvall Timrå flygplats är en beredskapsflygplats och ingår i det kompletterande nätet för TEN-T*.
- Sundsvall hamn är en djuphamn med logistikpark, containerhamn och ROR-kaj.
- Örnsköldsviks flygplats föreslås bli en ordinarie beredskapsflygplats precis som Sundsvall Timrå flygplats.
- Höga Kusten Airport är den flygplats som ligger närmast Västerbottens regemente I21 i Sollefteå och MSB Sandö's stora utbildningsanläggningar i Kramfors.
- Hamnarna Örnsköldsvik och Härnösand föreslås inkluderas i TEN-T*.

*TEN-T = Transeuropeiska transportnätet

Härnösands
kommun

Sollefteå
kommun

Kramfors
kommun

Sundsvalls
kommun

Ånge
kommun

TIMRÅ KOMMUN

ÖRNSKÖLDSVIKS
KOMMUN

Länsstyrelsen
Västernorrland

Region
Västernorrland